

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

**TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI
TUNCAY ÖZİLHAN'IN YÜKSEK
İSTİŞARE KONSEYİ TOPLANTISI
KONUŞMASI**

**13 ARALIK 2002
ANKARA – SHERATON OTELİ**

Sayın Başkan, değerli üyeler, değerli basın mensupları

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Türkiye son bir aydır adeta tek bir gündem maddesine kilitlendi: Avrupa Birliği'nden müzakere tarihi alınması.

TÜSİAD olarak biz de, AB konusunun toplumun ve hükümetlerin gündemine girmesinden çok önce başlattığımız lobi faaliyetini, son dönemlerde iyice yoğunlaştırdık. Avrupa Birliği üyesi hemen tüm ülkeleri, son iki yıl içinde birden fazla kez ziyaret ettik. Bu ülkelerde yalnızca muadilimiz olan sanayici örgütleri düzeyinde değil, bakanlar, başbakanlar, devlet başkanları düzeyinde de temaslar yaptık. Son olarak, geçen hafta, Almanya Başbakanı sayın Schröder ile görüştük.

Paralel olarak çok sayıda sivil toplum örgütü yoğun lobi çalışmaları yaptı. 200 örgütün oluşturduğu platform çeşitli etkinlikler düzenledi. Hatta üniversite öğrencilerinin oluşturduğu bir başka platform, ülke çapında, Avrupa liderlerine kartpostal gönderme kampanyası bile gerçekleştirdi.

Toplumca olağanüstü bir hareketlilik yaşadık. Özel sektör ve sivil toplum örgütleri olarak ülkenin 40 yıllık projesine elbirliğiyle sahip çıktık. Seçimlerden sonra hükümet de toplumun talepleri doğrultusunda, AB'den müzakere tarihi almak üzere gerekli dış temasları ve içerde gerçekleştirilecek uyum çalışmalarını birinci öncelikli alan ilan etti ve sürece etkin biçimde müdahil oldu.

Burada, daha koltuğuna bile oturmaya fırsat bulamadan AB pazarlıklarına tüm gücüyle giren hükümetin çabalarını takdirle anmak gerek. Geçmişte neredeyse tabu sayılan bazı konularda, 3 Ağustos'da Meclis'in aldığı kararlarla başlatılan süreç, yeni hükümetin kararlı tutumuyla ve Meclis'in iktidarı ve muhalefetiyle bu tutumu desteklemesiyle doruk noktaya ulaştı. Bütün bu tutumlar Türkiye'yi bir büyük devlet tavrı içinde hareket edebilme noktasına taşıdı.

Böylesine karmaşık ve çok bilinmeyenli bir sürecin vardığı noktayı değerlendirirken, sayın Başkan'ın da belirttiği gibi, objektif bir başarı-başarısızlık analizi yapmak ne doğrudur ne de mümkündür. Gelinek noktada Türkiye'nin AB üyeliğini engellemek artık mümkün değildir. Yapılması gereken, yeni dönemin koşullarını sağlıklı biçimde değerlendirmek, tüm bu kritik alanlarla ilgili yeni pozisyonları belirlemek ve tam üyeliğin gereklerini yerine getirmektir. Bunu yaparken, siyasal düzlemde uzlaşma, sivil düzlemde ise diyalog ve işbirliği yine ön planda tutulmalıdır.

Değerli üyeler,

Olağan koşullarda bugün, yaklaşık bir ay önce seçimden çıkmış bir ülke olarak, hükümet programını, acil eylem planını ve ilk uygulamaları ayrıntılarıyla tartışıyor olmamız gerekirdi. Gerçekten olağanüstü bir dönem içinde dış politika, diğer bütün konuların önüne geçti ve bize seçim öncesi dönemin ekonomik, sosyal ve siyasal gündemini adeta unutturdu.

Bugün, dış politika gündemimizi oluşturan bütün konularla ilgili, hala zorlu bir mücadele gerekliliği önümüzde dururken, ayaklarımızı yere çok sağlam basmak zorundayız. Bu zorunluluk,

bize içerdeki sorunlarımıza eğilme ve seçim öncesi ülke gündemini kamuoyuna hatırlatma görevini yüklüyor.

Kuşkusuz hatırlamamız gereken ilk gerçek, Türkiye'nin bir ekonomik istikrar ve yeniden yapılanma programının orta yerinde seçime gitmiş olduğudur. Bu programın sürdürülmesi hayati önem taşımaktadır.

Evet, hükümet mevcut programına hatlarıyla sürdüreceği taahhüdünde bulunmuştur. IMF yetkilileri hükümetle ilk temaslarından memnun ayrılmış, hatta, programa bir sosyal boyut eklenmesine anlayışla yaklaşacakları yolunda ifadeler kullanmışlardır.

Ancak yine de, belirleyici olacak unsurlar programın ve uygulamanın ayrıntılarında gizlidir.

İstikrar programı üç temel varsayım üzerinde yükselmektedir:

- 1) Kamu kesimi borçlanma gereksinimini düşürmek için gerekli yapısal reformların yapılması;
- 2) Borç yükünün, şoklar karşısında ekonomide önemli bir akım problemi yaratmayacak düzeye inebilmesi için konsolide bütçede düzenli bir faiz dışı fazla verilmesi;
- 3) İstikrar programından hızlı ve sürdürülebilir bir büyümeye geçebilmek için enflasyonun düşürülmesi ve kontrol altında tutulması.

Kamu kesimi borçlanma gereği azaltılmazsa, artan borç stoku, ileriye dönük olumsuz beklentileri yeniden besleyecek, bu da seçim sonrası piyasalarda oluşan balayı ortamını ortadan kaldırarak enflasyon ve faiz oranlarını yeniden yukarı çekecektir.

2003 yılı, kriz sonrası uygulanmaya başlanan yapısal reformların tam olarak yerleşmesi için çok önemli bir yıl olacaktır. Ayrıca sürekli ertelenen kamu reformunun da bu yıl içinde devreye sokulması zorunlu olacaktır. Bu konu, bu toplantımızda ayrıntılarıyla işlenecektir. Ben burada bir noktanın altını çizmek istiyorum:

Kamu reformu çağdaş Türkiye'nin inşasını hızlandırmak bakımından çok yönlü yarar sağlayacak çok boyutlu bir atılımdır. Ancak, güncel bir aciliyeti de vardır. Bu aciliyet, kamu reformunun istikrar programının başarısını doğrudan etkileyecek olmasından kaynaklanmaktadır.

Kamu kurumlarında gerçekleştirilecek yapısal değişiklikler olmadan, ihtiyaçlar ve büyüklükler yeniden tanımlanıp, bütçe ve idari yapı buna göre düzenlenmeden, kamu harcamalarını kontrol altına almak mümkün olamaz. Bu amaca hizmet ettiği düşüncesiyle her hükümetin gösterişle ortaya attığı tasarruf tedbirleri, fiiliyatta devede kulak bile olamamaktadır.

Bir yandan, kamu kesimi borçlanma gereğini azaltmaya çalışırken, bir yandan da ekonomiyi şoklar karşısında dirençli kılabilmek için mevcut borç yükünün azaltılması zorunludur. 2002-2004 dönemi için öngörülen faiz dışı konsolide bütçe fazlası rakamları tutturulmadan, iç ve dış borç stokunun GSMH'ya oranının azaltılması mümkün gözükmemektedir. Ayrıca, büyümeye kaynak sağlamak için faiz dışı fazlanın indirilmesi enflasyonla mücadele sürecinde "yanlış sinyal" vazifesi görecektir.

Böylece faiz dışı fazlanın indirilmesi, hem enflasyona etkisiyle dolaylı olarak, hem de borç stokunun gerekli eşiğe kadar düşmesini engellediği için doğrudan, büyüme sürecine olumsuz etki yapacaktır.

Öte yandan, enflasyonu kontrol altına almadan hızlı ve sürdürülebilir büyüme sürecine geçmek de mümkün değildir. TÜSİAD’da yapılan bir dizi çalışma göstermektedir ki, enflasyonu örneğin yüzde 40’tan 20’ye indirmemiz, uzun vadede yıllık büyüme hızımızı yaklaşık 2-3 puan arttırabilecektir.

Uzun dönem büyüme hızı yaklaşık yüzde 5 olan Türkiye için bu çok ciddi bir farktır. Bir başka biçimde söylersek, enflasyonu kontrol altına almadan bugünkü GSMH’yı yaklaşık 20 yılda ikiye katlayabileceğken, enflasyonu kontrol altına aldığımızda bu süreyi 13 yıla indirebileceğiz.

Öyleyse, enflasyonla mücadele sürecinin ilk aşamalarında elde edilen nispi başarılar yeterli bulunmamalı ve bu süreç, tek haneli rakamlara ulaşmaya kadar kararlılıkla sürdürülmelidir. Buna paralel olarak, yatırım ortamının iyileştirilmesi çalışmalarına hız verilmesi ve kısa sürede somut değişiklikler yaratacak reformlarla, yabancı sermayenin Türkiye’ye çekilmesi için adım atılması gerekmektedir.

Öte yandan, kamu gelirlerinde beklenmedik oynamalara yol açabilecek dar açılı geçici tedbirler yerine vergi sisteminin köklü bir reforma tabi tutulması düşünülmelidir. Özellikle mali milat tartışmaları bu perspektiften yapılmalıdır.

Mali milat, ekonominin kayıt altına alınması için zorunludur, ancak başarılı olabilmesi mükelleflerin güven duyduğu bir vergi ortamının yaratılmasına bağlıdır. Mükellef, haksız rekabet kaygısıyla kısmen veya tamamen kayıt dışına kaymışsa, yeni vergi ortamında, rakiplerinin de bu imkandan mahrum kalacağı konusunda ikna edilebilmelidir. Gerçek anlamda bir milattan söz ediliyorsa, geçmişle ilgili tüm vergisel bağların koparıldığı yoruma meydan vermeyecek biçimde açıkça ortaya konmalıdır.

Hepsinden önemlisi, mali milat sadece bir vergi düzenlemesi olarak görülmemeli, yeni bir yasal düzenlemeyle, esas olarak, ekonominin kayıt altına alınmasına ilişkin değişiklikleri devreye sokmalıdır.

Aynı bütünsel bakış açısı “İş Güvencesi Yasası”nın uygulamaya sokulmasında da benimsenmelidir. İş Güvencesi Yasası ölçsüz popülizmin simgesi olarak tarihteki yerini alacaktır. Bu hükümetin öncelikleri arasında yer alan istihdam konusu, ucuz popülizme feda edilemeyecek bir konudur. İş Kanunu’nda öngörülen değişikliklerin bir an önce gerçekleştirilmesi ve İş Güvencesi Yasası’ndan önce yürürlüğe sokulması istihdamın korunması ve geliştirilmesi açısından hayati önem taşımaktadır.

Verdiğimiz sözlerin tutulması açısından, ihale yasaının da 2003 içinde çıkarılmış olması gerekmektedir.

Piyasaların tek parti iktidarını coşkuyla karşılamış olduğu bir gerçektir. Ancak bu tavrın kalıcı olabilmesi uygulamadaki tutarlılık ve istikrara ve AB sürecinin etkin biçimde işletilmesine bağlı

olacaktır. Hükümetin gelecek vizyonunun piyasalara güven vermesi açısından, AB sürecini de dikkate alan, orta vadeli bir kalkınma perspektifinin ortaya konması gerektiği unutulmamalıdır.

Atılan bütün ekonomik reform adımlarının başarılı olabilmesi ve enflasyonun kalıcı bir şekilde kontrol altına alınması, ancak, 2001 programıyla başlayan ekonomik konsolidasyonun siyasi ve kurumsal konsolidasyon ile tamamlanmasıyla mümkün olabilecektir.

Bugüne kadar siyasi partiler yasası, seçim yasası ve Anayasa'nın ortaya çıkardığı yasal ve kurumsal çerçeve içinde hayata geçirilen siyasi rejim ve toplumsal dinamikler, siyasi elitlerin toplumsal denetimden kaçmalarına ve ülkeyi kendi ve yakın çevrelerindeki gurupların çıkarlarına hizmet edecek şekilde yönetmelerine izin vermiştir.

Ancak, 3 Kasım seçimleriyle halk, yıllardır vermeye çalıştığı fakat alınmak istenmeyen mesajı yanlış anlamaya imkan vermeyecek şekilde ortaya koymuştur. Siyasi partiler ve seçim yasalarının değiştirilmesi, Türk ekonomisinin yüksek enflasyon-düşük büyüme hızı tuzağından kurtulması için olmazsa olmaz bir koşuldur, ve bunun gereği bir an önce yerine getirilmelidir

Değerli üyeler

Türkiye her bakımdan yeni bir döneme giriyor. Kuşkusuz bunda AB'nin Türkiye ile ilgili kararının, Kıbrıs meselesinin, Irak meselesinde üstleneceğimiz rolün birinci derecede önemi var. Ancak ülkemizin iç dinamiklerinin bütün bu alanlara olan etkisi de aynı ölçüde önemli. Türkiye yeni dönemin şartlarını değerlendirerek, gelişmiş ülkeler arasında yer alma hedefine uyarlı yeni stratejiler belirlemek ve ulusal çıkarlarını maksimize etmek için gereken mücadeleyi sürdürmeye devam etmek zorundadır. 40-50 yıllık geçmişi olan meselelerde en güçlü olduğumuz noktadayız. Pratik yararları olmayan tartışma ve değerlendirmelerle enerji ve zaman kaybetmeye tahammülümüz yok. Hayat devam ediyor ve yapacak çok işimiz var...

Teşekkür ederim.